

מאלוהים באהבה

הר' ייץ גרינברג - ygreenberg@hadar.org

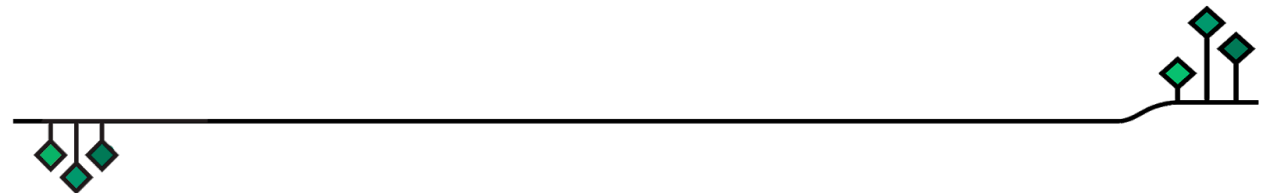
תרגום: עליזה רז-מלצר

פרשת נשא תשפ"א

פרשת נשא מכילה הוראות לכהנים ואת תוכן הברכה שנשאו מדי יום בבית המקדש. הנוהג השתמר גם בימינו, ובבית הכנסת הכהנים עולים לדוכן ומברכים בניגון את הברכה, מילה אחר מילה, יחד עם שליח הציבור.

בארץ ישראל ברכת הכהנים נאמרת בתפילת שחרית, ובחו"ל האורתודוקסים כוללים אותה רק בימי חג ומועד. התנועה המסורתית ברובה חדלה מהמנהג, אם משום שביקשו להתרחק מפולחנים המיוחסים לעבודת המקדש או מפני שרבנים קונסרבטיביים מסורתיים - שבקהילתם נכללו גם אנשים שלא שומרים תורה ומצוות - חשו כי אין זה ראוי שהללו יישאו תפקיד 'מקודש' שכזה. בזרם האורתודוקסי יש אפילו קהילות שמעודדות כהנים חילונים לא להשתתף בברכת כהנים. זוהי גישה מצערת משום שהתורה עצמה מבהירה כי הכהן אינו מברך את העם באופן אישי אלא משמש צינור לברכת האל: "ישמו [הכהנים] את שמי על בני ישראל ואני [אלוהים] אברכם" (במדבר ו, 27).

תמיד ליוותה אותי התחושה שברכת כהנים מהווה מסר חיובי חשוב, הכרזה על כך שאלוהים בוחר לברך את העם בעזרת צדיקים ורשעים כאחד, בניגוד לנטיות צדקניות של יהודים דתיים כאלה ואחרים. המסר

חשוב גם לחוטאים - הלא כולנו חוטאים במהלך החיים¹ - שאלוהים לא מוותר עליהם ולא משחרר אותם מתפקידם. הוא אוהב אותם ומזמין אותם לשרת את יעדיו החיוביים. הרמב"ם קובע כי למעט עבודה זרה, ישנו חטא אחד ויחיד הפוסל כהן מהשתתפות בטקס המקודש, והוא גרימת מוות לאדם (בין בשוגג ובין במזיד). החיים הם ערך יהודי עליון ומחללי קדושתו אינם ראויים לשמש כשליחי ברכת האל לאדם.²

הרב יוסף סולובייצ'יק מפנה את תשומת הלב לעוד דרישה מיוחדת הנחוצה למנתבי ברכת האל. על מנת שהמצווה תהיה ברת תוקף - כלומר, תקינים בשלמותה - מצויים הכהנים לשאת את הברכה באהבה. בתפילה שהכהנים מקדימים לברכה נאמר כך: "בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּקִדְּשָׁתוֹ שֶׁל אֶהְרֹן³ וְצִוָּנוּ לְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה". הרב סולובייצ'יק מצביע על כך שאין בנמצא עוד ברכה או ציווי המתייחסים למעשה שכוחו יפה רק אם הוא נעשה באהבה.⁴

כדי להבין את הדרישה לאהוב, יש לנתח שוב את מהות הברכה ואת הדמות שנושאת אותה. ברכת הכהנים שייכת לתפילות שנוצרו על ידי חז"ל כהקדמה למעשה טוב או מצווה. לדוגמה: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם המוציא לחם מן הארץ". גם הכהנים אינם בעלי המילים ולא הם שמברכים את הציבור. הברכה ניתנת מאלוהים והכהנים מהווים אך צינור לקשר שאלוהים מבקש ליצור עם האדם.

ברכת כהנים מורכבת מן הברכה שאלוהים פרש בתהליך הבריאה על כל היצורים החיים. בתום כל שלב/יום של בריאת העולם, הכריז אלוהים "כי טוב".⁵ האל אוהב את הבריאה ואת כל יצירי כפיו.⁶ אך כאשר אלוהים חוזה בהיווצרות של חיים הוא מתמלא אושר ומגיב באהבה ובקריאה "תנו לי עוד!", כלומר

¹ "כי אדם אין צדיק בְּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחָטָא". קהלת ז, 20.

² משנה תורה לרמב"ם, הלכות תפילה וברכת כהנים, ט"ו, ג. על כבוד לחיים כמרכיב מרכזי בכהונה ראו חיבור שלי על פרשת תצווה "על הכהונה, או: קדושה היא לחיות את מלוא החיים".

³ אהרון היה בן לשבט לוי, כפי שהיה גם אחיו, משה. הוא (וצאצאיו) הוקדש לכהונה ולעבודת הכהנים בבית המקדש, קרבנות וברכות. על טקסי ההקדשה שקדמו לקידושו של המשכן ר' ויקרא פרק ח'.

⁴ הרב יוסף דב סולובייצ'יק, על התשובה: דברים שבעל-פה. פנחס הכהן פלאי (עורך). ירושלים תשל"ח, 204-206.

⁵ בראשית א: 3, 10, 12, 18, 21, 25, 31.

⁶ "טוב ה' לכל [כי] יִרְחֲמֵינוּ [מלשון רחם, כלומר: האהבה האמהית של אלוהים] [שופעת] על-כָּל-מַעֲשָׂיו" (תהילים קמ"ה, 9).

"פְּרוּ וּרְבוּ, וּמְלֵאוּ אֶת-הַיָּמִים בַּיָּמִים, וְהַעֲוֹף יִרְבַּ בְּאֶרֶץ".⁷ הברכה שאלוהים מעניק לחיים אינה מילים אלא ויטאליות. מאהבתו מקרין אלוהים לכל ברואי החיים כוח חיובי ואת יכולת השכפול וההתרבות. הקבלה טוענת כי ערוצי התקשורת בין השכינה לאדם נוכחים בכל מקום. האנרגיה של השכינה מקיימת את כל הברואים וכולם נטועים או משובצים באדמת הקודש.

כפי שנאמר בתפילות הימים הנוראים, אלוהים הוא "מלך חפץ בחיים". ככל שהחיים מתפתחים ומופיעות חיות הארץ ולבסוף גם בני האדם - צורת החיים המפותחת ביותר - אין גבול לאושרו של אלוהים.⁸ שוב אלוהים מברך את החיים. השכינה מקרינה כוחות של שכפול והתרבות, משום שאלוהים חפץ בעוד חיים - כמותית ואיכותית. אהבתו של אלוהים מאמצת את החיים ומעודדת את התרחבותם.

זוהי הברכה שנמסרת בברכת כהנים. לכהנים אין את הכח להעניק ברכות באופן עצמאי, מהסוג שישמשו קמע לאנשים. התחושה שיש לכהנים קשר ישיר לאלוהים, לערוצים שמחברים בין התחומים הנראים ואלה שאינם נראים, אשר מעבירים ביניהם חיוניות וכוח, הולכת לפעמים לאיבוד או מיטשטשת מכל הגירויים וחוויות היומיום. בית המקדש/בית הכנסת הוא מקום שנוצר במטרה לבטל את רעשי הרקע ולכוונן את התדרים של עולי הרגל אל השכינה. רשע, מוות ואי-צדק עלולים אף הם לשבש את התקשורת. כך או אחרת, הם מעמידים סכר בפני זרימת האהבה ומונעים מהפרט לחדור את פני השטח ולפגוש את אדמת הקודש שהכל מתקיים בה.

הרב סולובייצ'יק אומר שהכהן צריך לרוקן את עצמו מכעס, שיפוטיות, קנאה וטינה כלפי חברי הקהילה או אנשים אחרים בחייו. אם הכהן מנטרל את החסמים והמחסומים הרגשיים וחש אהבה כלפי הכל וכולם,

⁷ וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים, וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים: 'פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וְכַבְּשֶׁהּ'... (בראשית א, 28)
⁸ על המוות כגורם הפרעה בברית ובתנועת הזרימה של ברכות האל, ר' חיבורי על פרשת ויקרא "[הזיהום שבאי-עשייה](#)".

הנביעה הקדושה של חמלה/אכפתיות ואהבה תזרום דרכו אל אנשי הקהילה וכל מי שמתכוון לקבל את הברכה/כוח, לצד החסד, הסליחה והכבוד השזורים באהבה האלוהית.

הכהן נדרש למאמצים גדולים מאוד כדי להתגבר על רגשות יומיומיים של אנוכיות, קנאה או טינה כלפי האחר. אך אם המאמץ נעשה והאהבה 'התחברה' למערכת, או אז יכול צינור אנושי בן תמותה ופגום, להעביר ולתעל את אהבתו הבלתי מוגבלת של אל אינסופי ואת האושר של אלוהים לנוכח כל מצג של כוחות החיים וטוב לבו של האדם. כך, מנגנון הפולחן הדתי מחזק בעולם את כוחות החיים ואת החיוניות שבהם.

